

TOEVAL BESTAAT

Ieder mensenleven neemt beslissende wendingen op grond van onverklaarbare, vaak merkwaardige ervaringen.

Ervaringen die gelovigen duiden met 'een hoger plan' en twijfelaars met 'toeval'.

**TOEVAL IS
LOGISCH**

Een paar jaar geleden won een man de Spaanse staatsloterij met een lot dat eindigde op het getal 48.

Trots op zijn prestatie onthulde hij aan een journalist wat hem de winst had gebracht.

“Ik droomde 7 nachten elke nacht weer van het getal 7”, zei hij, “en $7 \times 7 = 48$.”

**ACHTER TOEVAL
GAAT BETEKENIS
SCHUIL**

Zelfs als we wél goed kunnen rekenen zien we een toevallige reeks vaak als iets betekenisvols – waarschijnlijk omdat we moeite hebben met willekeur.

**GELOOF
DOET
WONDEREN**

We zoeken ons heil bij hogere machten en proberen ze gunstig te stemmen. We hopen dat ze ons tegen pech beschermen en geluk brengen.

- We bidden vijf keer per dag.
- We bezoeken heilige plekken.
- We brengen zoenoffers.
- We branden kaarsjes.
- We kloppen driemaal op hout.
- We betreden altijd als laatste het veld.

**PATRONEN
ZIJN HEILIG**

Nobelprijswinnaar Kahneman en zijn collega Tversky vroegen een grote groep mensen welke volgorde waarschijnlijker was in een gezin met zes kinderen:

- meisje-jongen-meisje-jongen-meisje-jongen;
- jongen-jongen-jongen-meisje-meisje-meisje.

In feite is de kans op beide even groot. Maar dat dachten de proefpersonen niet. Zij hadden erg veel moeite om de tweede reeks als toeval te zien.

**OEFENING
BAART
GELUK**

De Amerikaanse psychologen Langer en Roth lieten mensen kijken naar hoe een munt werd opgegooid. Ze moesten raden welke kant boven zou komen: kop of munt.

- De proefpersonen probeerden uit alle macht een patroon te zien - er is nu zo vaak kop geweest, de volgende keer moet het wel munt zijn.
- Een kwart zei desgevraagd dat ze dachten slechtere voorspellingen te geven als ze afgeleid waren.
- Maar liefst veertig procent dacht dat ze beter konden worden in het voorspellen van kop of munt als ze meer zouden oefenen.

**TOEVAL
VALT TE
VERKLAREN**

- Spelingen van de natuur krijgen we door ons technologisch kunnen steeds beter onder controle – zo weten we nu al dat er op 7 oktober 2135 een totale zonsverduistering in Nederland zal zijn.
- Goddelijke grillen en bepaalde toevalligheden zijn door aannemelijkere wetenschappelijke verklaringen naar het rijk der fabelen verwezen.
- De overtuiging dat ons leven maakbaar is en alsmaar maakbaarder wordt vindt steeds meer weerklank.

**ALLES IS
ONDER
CONTROLE**

“Ik gaf zijn vuist een kopstoot, liet me op mijn rug vallen, trok mijn tegenstander op me en stak mijn neus tussen zijn tanden.”

(Mark Twain)

**TOEVAL
BESTAAT
NIET**

Want:

- toeval is logisch;
- achter toeval schuilt betekenis;
- geloof doet wonderen;
- patronen zijn heilig;
- oefening baart geluk;
- toeval valt te verklaren;
- alles is onder controle.

**TOEVAL IS
ONBEWIJS
BAAR**

De Amerikaanse wiskundige Gregory Chaitin heeft aangetoond dat je het toeval niet kunt bewijzen.

Er is geen algemeen criterium om uit te maken of er tussen een willekeurige reeks gegevens niet toch een inwendige samenhang bestaat.

Zo gezien heb je altijd gelijk als je in een gebeurtenis geen toeval maar een diepere oorzaak wilt zien.

**TOEVAL IS
ONVOORSPEL
BAAR**

We noemen iets toeval als we ergens geen regel achter kunnen ontdekken.

Als iets achteraf wel te verklaren valt maar vooraf niet exact te berekenen is.

**TOEVAL IS
ONVERKLAAR
BAAR**

We noemen iets toeval als de samenloop van omstandigheden die achter een gebeurtenis schuilgaat voor ons te complex is om te bevatten.

**TOEVAL IS NIET
DE BEDOELING**

Toeval is het tegengestelde van intentie.

We noemen iets toeval als een gebeurtenis door een samenloop van omstandigheden anders uitpakt dan de bedoeling was.

**TOEVAL IS
ONBEREKEN
BAAR**

Welk getal hoort niet in het rijtje thuis en waarom?

27, 28, 31, 32, 34, 39, 40, 42

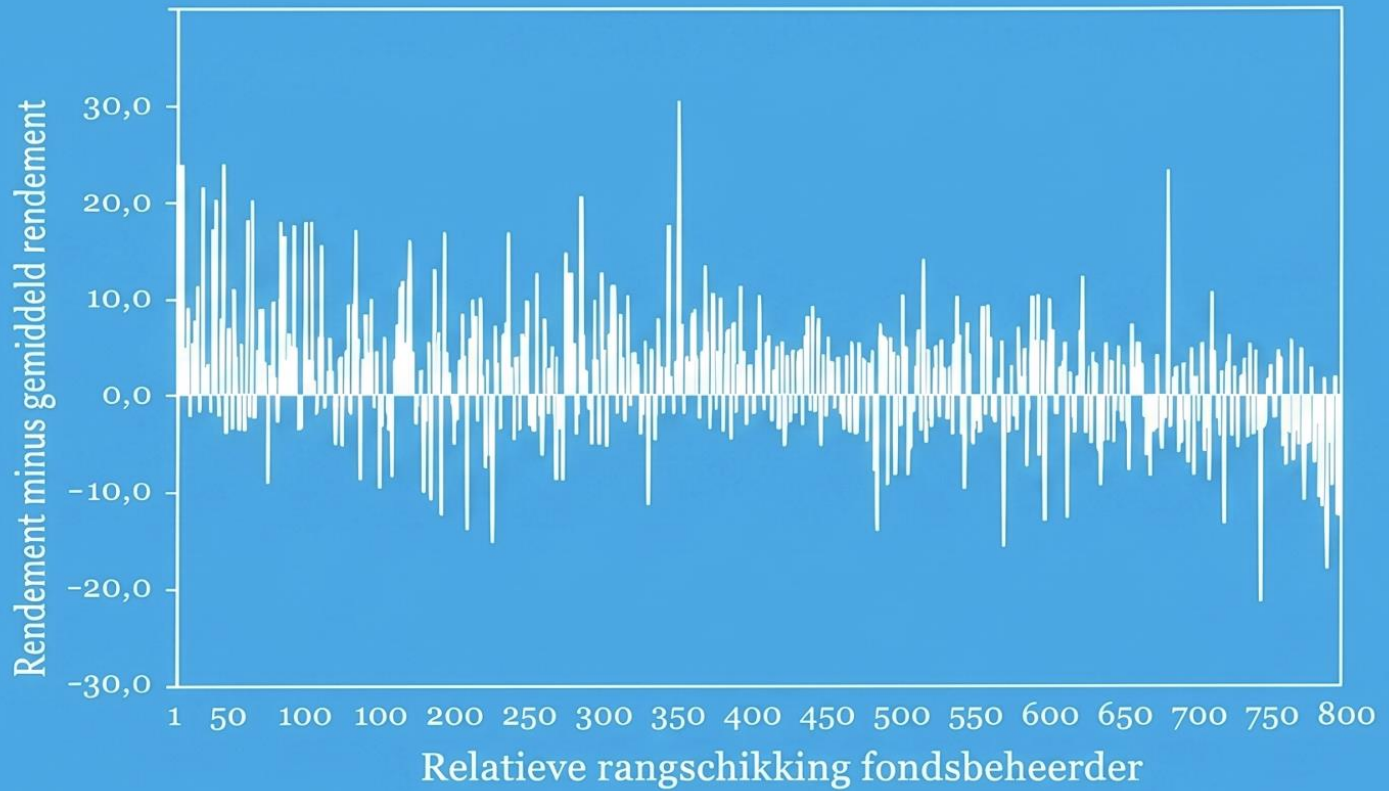

Het juiste antwoord is 42.

Want:

De gerechten met nummers 27, 28, 31, 32, 34, 39 en 40 zijn met vlees, nummer 42 is vegetarisch.

**GEEN KENNIS
ZONDER
VOORKENNIS**

Hoe de topfondsen uit 1991-1995 presteerden in 1996-2000

Als succesvolle fondsbeheerders structureel beter waren geweest door superieure vaardigheden, had de grafiek er heel anders uit moeten zien.

Over de gehele breedte van de grafiek — of een beheerder nu destijds de beste of middelmatig was — schieten de balken willekeurig omhoog en omlaag. Het patroon lijkt op ruis.

Een strategie die perfect werkte in de vroege jaren '90 (bijvoorbeeld een focus op specifieke waarde-aandelen), sloeg in de late jaren '90 (de dot-com bubbel) soms volledig de plank mis.

**NIEUWE RONDE,
NIEUWE KANSEN**

Redacteuren van de Sunday Times stuurden een manuscript van *In a Free State* van V.S. Naipaul, winnaar Nobelprijs en de Booker Prize, naar 20 grote uitgeverij en literair agenten alsof het van een beginnend auteur was.

Alle reacties waren afwijzingen, zoals deze van een literair agent:

‘We vonden het zeker origineel. Maar uiteindelijk ben ik bang dat we toch niet enthousiast genoeg waren om ermee aan de slag te gaan.’

**VOORSPELLEN
IS MENSELIJK**

Philip Tetlock, hoogleraar psychologie in Berkeley, heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid van voorspellingen van politieke en economische deskundigen.

Hij liet 284 experts 27.451 voorspellingen doen. Deze werden kwantitatief geëvalueerd en de antwoorden werden vergeleken met wat er uiteindelijk echt gebeurde.

- Het voorspellingstalent van alle mensen was nauwelijks beter dan dat van de aap.
- Experts deden het op geen enkel terrein beter dan leken.
- Genuanceerde experts voorspellen beter, maar juist zij waren minder beroemd en vrijwel nooit te gast in talkshows.
- Experts die horen dat ze er naast zaten, zeggen steevast dat ze het toch wél bijna goed hadden.

‘Ik geloof echt dat toeval een veel grotere rol in ons bestaan speelt dan we ons wensen te realiseren.

De onnozeste dingen kunnen ons leven in één klap veranderen, en ieder mens is het resultaat van een toevallige samenloop van omstandigheden.

Een man vergeet zijn koffertje, neemt een trein later, knoopt een gesprek aan met een vrouw in zijn coupé - en een jaar later word jij geboren. Zo is iedereen wel het gevolg van een vergeten koffertje’.

(Paul Auster)

**GELOOF JIJ
NU OOK
IN TOEVAL?**

‘Hoeveel wetenschappelijke kennis of hartstochtelijk geloof een mens ook kan bijstaan, uiteindelijk blijft iedereen veroordeeld tot de vrijheid van het ongewisse van het volgende moment’.

(Coen Simon)

WIJ
DUS
WEL

brandome
co-creation professionals